

Кам'янець-Подільський національний університет імені
Івана Огієнка

Кафедра екології

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ОЦІНКА ПРОДУКТИВНОСТІ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ У
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ ПРИДНІСТРОВ'І»**

Виконав: студент 2 курсу Ecol1-M18z групи
Спеціальності 101 Екологія
Баліцький Дмитро В'ячеславович

Керівник: Гордій Н.М., кандидат біологічних
наук, доцент

Рецензент: Федорчук І.В., кандидат біологічних
наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДНИХ УМОВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТРОВ'Я	7
1.1. Адміністративно-організаційна структура Кам'янець-Подільського держлісгоспу	7
1.2. Географічне розташування і кліматичні умови Кам'янець-Подільського Придністров'я.....	11
РОЗДІЛ 2 ГЕОГРАФІЯ І СТРУКТУРА ЛІСОВОГО ПОКРИВУ	26
2.1. Поділ лісів на групи та категорії захисності.....	26
2.2. Структура лісового покриву в межах району дослідження	28
РОЗДІЛ 3 ПОШИРЕННЯ, ПОРОДНИЙ СКЛАД ТА ВІКОВА СТРУКТУРА ЛІСІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТРОВ .	31
3.1. Розподіл лісових насаджень за переважаючими породами	31
3.2. Розподіл лісових насаджень за групами віку.....	33
3.3. Аналіз розподілу лісових насаджень за класами бонітету	36
3.4. Аналіз лісових земель за повнотами.....	39
РОЗДІЛ 4 ЗАХОДИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ У КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ ПРИДНІСТРОВ'І	42
РОЗДІЛ 5 ОХОРОНА ПРАЦІ І БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННІ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	47
5.1. Охорона праці і безпека життєдіяльності при зборі вихідних даних і статистичної інформації.....	47
5.2. Вимоги основних нормативних документів щодо забезпечення охорони праці користувачів персональних комп'ютерів	47
ВИСНОВКИ.....	57

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	59
--------------------------------------	----

ВСТУП

Актуальність теми. Україна відноситься до малолісних та лісодефіцитних країн, але має інтенсивне лісове господарство, яке протягом ХХ століття розвивалось на науковій основі та було одним із кращих на європейському просторі.

Лісистість України складає 15,9 % (станом на 2019 р.) в той час, як науковцями встановлено, що оптимальна лісистість для нашої країни повинна бути не менше 19-20 %. Збільшення лісистості території України до оптимального рівня – один із стратегічних напрямів діяльності у галузі лісового господарства, що дасть можливість не тільки збільшити національні ресурси деревини, а й стабілізувати екологічну ситуацію в країні [29].

Головні принципи лісовідновлення в Україні передбачають вирощування високопродуктивних, біологічно стійких насаджень, які добре виконують захисні та рекреаційні функції. Ретельно виконаний типологічний аналіз дає можливість визначити резерви у вирощуванні цінної і дефіцитної деревини, допомагає у розв'язанні проблеми оптимальної збалансованості в структурі лісових порід. Одним із основних завдань галузі є забезпечення розширеного відтворення лісів, тобто створення нових лісових насаджень в обсягах, що перевищують їхнє вирубування [29].

Лісівничо-екологічна типологія – сучасне, найбільш досконале вчення про типи лісу, фундаторами якого є всесвітньо відомі вчені України: Є.В. Алексєєв, П.С. Погребняк, Д.В. Воробйов. Саме на цій типологічній основі має розвиватись лісівнича наука і практика нашої держави [39].

Вчення про типи лісу – визначне досягнення української лісівничої науки, а едафічна сітка Алексєєва-Погребняка та розроблена на її основі класифікація, дають знання основних закономірностей формування та заміщення типів лісу і в залежності від тих чи інших факторів дозволяє

передбачити можливість існування ще не описаних і не введених до класифікаційної системи типів.

Мета дослідження – дослідження територіальних відмінностей типів лісу та продуктивності лісових насаджень в розрізі повнот, бонітетів.

У відповідності до поставленої мети були сформульовані наступні **завдання дослідження**:

1. На основі літературних джерел розглянути та опрацювати основні наукові положення лісової типології.

2. Розглянути та проаналізувати особливості природних умов, що впливають на поширення та формування лісових ресурсів району досліджень.

3. Дослідити географію і структуру лісового покриву району.

4. За таксаційними описами, використовуючи лісотипологічний метод, проаналізувати територіальні відмінності у поширенні лісорослинних умов та типів лісу у Кам'янець-Подільському Придністров'ї, продуктивність лісових насаджень в розрізі повнот, бонітетів; досліджено поширення, породний склад та вікову структуру лісів.

5. Обґрунтовати заходи щодо покращення лісокористування у Придністров'ї.

Об'єкт дослідження – ліси Кам'янець-Подільського Придністров'я, господарем яких є Кам'янець-Подільський держлісгосп.

Предмет дослідження – географічне поширення типів лісу та їх зв'язок з кліматичним та ґрунтовим середовищем.

Наукова новизна. Вчення про типи насаджень (лісова типологія) було створене, розвивалось і розвивається для подальшого дослідження стану лісів та забезпечення раціонального лісокористування і ефективного його ведення – поновлення і оновлення лісостанів, підвищення їх продуктивності.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 5 розділів, висновків та списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 63 сторінок. Список використаних джерел містить 44 позиції.

ВИСНОВКИ

1. На території Кам'янець-Подільського Придністров'я ліси, господарем яких є Кам'янець-Подільський держлісгосп, поширені окремими лісовими масивами (урочищами). Лісистість складає 7,4 % території району дослідження, тому основним завданням є раціональне ведення лісового господарства, лісовідновлення, на основі лісової типології та збільшення лісистості, за рахунок заліснення непридатних для сільського господарства земель.

2. Ліси, що виконують природоохоронні функції займають площу 17685 га (69,5 % від загальної площі держлісгоспу). Це ліси I групи, що потрапили в зону Подільського національного природного парку «Подільські Товтри».

3. В межах держлісгоспу росте 16 деревних порід, серед яких основне лісоформує значення належить твердолистяним породам дерев, які вкривають майже всю площу лісового господарства (86,9 %). Серед порід цієї групи найбільше поширення мають дуб звичайний та граб звичайний, незначне поширення мають ясен звичайний та акація. Хвойні породи дерев поширені на площі, що становить (10 %) від лісовкритої території. Отримали поширення такі хвойні, як сосна та ялина європейська.

4. У віковій структурі деревостанів переважають середньовікові насадження (45,9 %), молодняки займають (27,8 %) від лісовкритої території, стиглі та перестиглі насадження складають (20,4 %) лісового господарства, що свідчить про більш-менш пропорційне формування лісових насаджень та проведення господарської і лісовідновлювальної діяльності.

5. Відповідно до умов місцезростання вікова структура досить чітко сформована у сухих та свіжих сугрудах (на протязі 1-120 років); у сухих грудах (1-140 років), у свіжих грудах безперервна вікова структура простежується (на протязі 1-160 років, переривається і має продовження у

віці 181-200 років). Лісові насадження району дослідження мають значний відсоток насаджень III і нижче класів бонітету (16,5 %).

Отже, ці насадження, на мою думку, потребують реконструкції.

6. В розрізі повнот майже 7 % лісових насаджень є низькоповнотними, частка високоповнотних лісових насаджень складає 12,2 %. Так, при дослідженні було використано більш об'єктивний поділ лісів за повнотами, і ми зясували, що більшість лісів Придністров'я є середньоповнотні.

7. Отримані результати дослідження продуктивності лісових насаджень в розрізі типів лісу можуть бути використані для раціоналізації лісогосподарської діяльності.

У Кам'янець-Подільському Придністров'ї існують достатні природні та економічні умови для здійснення збалансованого та пропорційного розвитку лісового господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адамовський О.М. Оптимізація лісокористування в економічних дослідженнях. – Науковий вісник. – Львів, 2000. – 168-173 с.
2. Архів погоди в Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gp5.ua>. – Назва з екрана.
3. Бабіч О.Г., Свириденко В.Є. Сучасний стан, перспективи лісової типології та її місце в підготовці фахівців лісового господарства // Концепція розвитку лісової типології в Україні в контексті лісової освіти і підвищення продуктивності лісових насаджень. – Харків, 2000. – С.26-29.
4. Бугаев В.А., Новосельцев В.Д. Продуктивность лесов первой и второй групп - М.: Из-во Лесная промышленность, 1971. – С.5-80.
5. Вакулук П.Г. Підвищення продуктивності лісів України лісокультурними методами // Концепція розвитку лісової типології в Україні в контексті лісової освіти і підвищення продуктивності лісових насаджень. – Харків, 2000. – С.215-218.
6. Генсірук С.А., Фурдичко О.І., Бондар В.С. Історія лісівництва в Україні. - Львів, Вид-во “Світ”, 1995. – С.199-205.
7. Генсірук С.А. Леса Украины. – М.: Из-во Лесная промышленность, 1975. - С.70-73, С.115.
8. Герушинський З.Ю., Тереля І.П. Типологічні засади підвищення продуктивності лісів Українських Карпат // Лісова типологія в умовах сталого розвитку лісового господарства України. – Харків, ХНАУ, 2002. – С.43.
9. Головне управління статистики у Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/archivDS.html> – Назва з екрана.
10. ДсанПін 3.3.2.007-98 Государственные санитарные правила и нормы работы с визуальными дисплейными терминалами электронно-

вчислительных машин [Електронний ресурс]: МОЗ України від 10 грудня 1998 р. / Міністерство охорони здоров'я. – Режим доступу : <http://document.ua/gosudarstvennye-sanitarnye-pravila-i-normy-raboty-s-vizualny-por9077.html>. – Назва з екрана.

11. Енциклопедія Українознавства. Загальна частина, Т.ІІІ. – К.:1995, С.1068-1069.

12. Іжевська Н.М. Грунти Хмельницької області. – Львів, Вид-во “Каменярь”, 1968. – С.7-20.

13. Кліматичний кадастр України [Електронний ресурс] / [упорядн.: О.О. Косовець, М.М. Кульбіда, Л.А. Гейко та ін.]. – 80 min/700 MB. – К.: Державна Гідрометеорологічна служба, УкрНДГМІ, ЦГО, 2006. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з контейнера.

14. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Розміщення продуктивних сил України. – Рівне: Вид-во РДТУ, 1998. – С.247-250.

15. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Природні ресурси України. – Рівне: Вид-во РДТУ, 2000. – С.127-128.

16. Лавров В.В., Пастернак В.П. Проблеми та напрямки переходу лісової галузі України до сталого розвитку на основі лісівничо-екологічних принципів господарювання // Лісова типологія в умовах сталого розвитку лісового господарства України. – Харків, ХНАУ, 2002. – С.109.

17. Лісовий кодекс України // Екологія і закон: Екологічне законодавство України. У 2-х книгах. Кн. 1. – К.: Юрінком, 1998. – С.518-553.

18. Наконечний В.С. Вибір і обґрунтування суцільних рубок для грабових дібров України // Підвищення продуктивності лісових насаджень. – К., 1971.-С.36.

19. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны [Електронний ресурс] : ГОСТ №88 / Государственный стандарт союза

ССР. – Режим доступу : http://www.rosteplo.ru/Npb_files/npb_shablon.php?id. – Назва з екрана.

20. Остапенко Б.Ф. Концепция развития лесной типологии в Украине // Концепція розвитку лісової типології в Україні в контексті лісової освіти і підвищення продуктивності лісових насаджень. – Харків, 2000. – С.12.

21. Остапенко Б.Ф. Типологічна структура лісів рівнинної території України // Науковий вісник. Лісівництво, 25. – К.: НАУ, 2000. – С.136-137.

22. Погребняк П.С. Основы лесной типологии. – К.: Из-во АН УССР, 1955. –С.3, 157-160.

23. Почвенно-лесотипологический очерк Каменец-Подольского лесхоззага Хмельницкой области. Мин-во лесного хозяйства УССР, Обследование 1981. - К.: 1982. – С.30-200.

24. Природа Хмельницької області. Під редакцією К.І.Геренчука. - Львів: Вид-во Вища школа при Львів. Ун-ті, 1980. - С.7-122.

25. Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій [Електронний ресурс] : Наказу МОЗ України від 21 травня 2007 р. №246 / Міністерство охорони здоров'я України. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE14113.html. – Назва з екрана.

26. Проект организации и развития лесного хозяйства Каменец-Подольского лесхоззага Хмельницкого областного управления лесного хозяйства и лесозаготовок, Т. 1. – Ирпень, 1991. – С.6-54.

27. Проект організації і розвитку лісового господарства Кам'янець-Подільського держлісгоспу Хмельницького державного лісгосподарського об'єднання “Хмельницькліс”. Документація державного обліку лісів. Т.І, Книга 2. – Ірпінь, 2001. – С.3-25.

28. Проект організації і розвитку лісового господарства Кам'янець-Подільського держлісгоспу Хмельницького державного лісгосподарського об'єднання “Хмельницькліс”. Пояснювальна записка до перспективного

плану організації і розвитку лісового господарства. Т.І, Книга 1. – Ірпінь, 2002. – С.61-77.

29. Самоплавський В.І. Лісове господарство України на зламі тисячоліть // Науковий вісник. Лісівництво, 25. – К.: НАУ, 2000. – С.13.

30. Свириденко В.Є., Швиденко А.Й. Лісівництво. – К.: Сільгоспосвіта, 1995. – С.32-45.

31. Сидоренко О.Ф. Торгівля лісом та її вплив на формування екологічного середовища на Україні // Проблеми історичної географії України. – К.: 1991. - С.96.

32. Синякевич І.М. Економіка галузей лісового комплексу. – Львів. – 1996. – 181 с.

33. Синякевич І.М. Економіка лісокористування. – Львів – 1999. – 396 с.

34. СНиП Административные и бытовые здания [Електронний ресурс]: Наказ Держбуду України від 2 вересня 2004 р. №87 / Держбуд України. – Режим доступу : <http://document.ua/administrativnyie-i-bytovye-zdaniija-nor429.html>. – Назва з екрана.

35. Солдатов А.Г., Тюков С.Ю., Туркевич М.В. Ліси України. – К.: 1960. – С.54-58.

36. Таксаційні описи земельних ділянок лісового фонду Кам'янець-Подільського держлісгоспу (в розрізі лісництв) станом на 01.01.2001 року. - Ірпінь, 2001.

37. Туныця Ю.Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов. – Львов. – 1976. – 216 с.

38. Туряниця С.М. Динаміка ситуації щодо хвороби дерев на території України / С. М. Туряниця, Ю. В. Андрашко, В. О. Петров, М. М. Сакаль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiai.com.ua/article/719.html>. – Назва з екрана.

39. Швиденко А.Й. Сучасна лісівничо-екологічна типологія // Науковий вісник. Лісівництво, 25. – К.: НАУ, 2000. – С.138-141.
40. Швиденко А.Й. Лісівничо-екологічна типологія наукова основа підвищення продуктивності лісів // Концепція розвитку лісової типології в Україні в контексті лісової освіти і підвищення продуктивності лісових насаджень. – Харків, 2000. – 126-127.
41. Швиденко А.Й., Остапенко Б.Ф. Лісознавство. – Чернівці: Зелена Буковина, 2001. – С.78-141.
42. Швиденко А.Й. Ліси та лісівництво в Україні. Чернівці: Рута, 2002. – С.11
43. Швиденко А.Й., Данілова О.М. Найважливіша лісівнича проблема // Лісова типологія в умовах сталого розвитку лісового господарства України. – Харків: ХНАУ, 2002. – С.101-103.
44. Хмельницька область: комплексна фізико-географічна характеристика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Kompleksna_fizikogeografichna_harakteristika_Hmel-nic-koyi_oblasti – Назва з екрана.